

26.6.85

Σχολιάζοντας

Πολιτιστική
(ἀπο)κέντρωση

Μία απλή σύγκριση των προγραμμάτων, της επισιτιστικής, της διαφήμισης, των γιορτασμών για τα 150 χρόνια της Αθήνας και τα 2.300 χρόνια της Θεσσαλονίκης, δείχνει καθαρά πως η διατυπωμένη «πολιτιστική αποκέντρωση» αποτελεί βολική καραμέλα, απ' αυτές που λιώνουν γρήγορα. Σήμερα στη Δυτική Ευρώπη και ίσως εύρτερα, μιλούμε για τις γιορτές της πρωτεύουσας, συρρέουν προσωπικότητες, σαν τον πρόεδρο Μίττερν, εγκαθιστούν εκδηλώσεις και ευφραίνονται. Ποιος, όμως, μιλάει για τη Θεσσαλονίκη και τα 2.300 χρόνια της; Επαρχιακές τελετές με τα όπλα του πλούσιου αθηναϊκού τραπεζίου θ' αποτελέσει ο «γιορτασμός» της Θεσσαλονίκης με τους 23 αιώνες της.

Όμως, ποιος μας υπαίει. Εντάξει, ο υδροκέφαλος νοιάζεται για τον εαυτό του. Αυτό πρέπει να το έχουμε μπει και να το έχουμε χαμνεί από καιρό. Αρα, τι μένει. Ν' ανασκουμπώσουμε μόνοι μας, εγκαίρως, με σωστούς συμβούλους και οργανωτές, δικούς μας ή και... οργανωμένους. Αντ' ούτ' οι τί κόνουμε. Σχηματίζουμε την τελεταίο στιγμή μία επιτροπή, που προσποθεί να «βουλώσει τρύπες» είτε στην τέχνη, είτε (κυριολεκτικά) στα πεζοδρόμια. Κάποτε θα πρέπει να καταλάβουμε ότι, εφόσον το κέντρο ουσιαστικά αδιαφορεί, όφειλουμε να ενεργήσουμε μόνοι μας. Και έπειτα όποιον μειονεκτούμε σε πείρα και σε ανθρώπους, να τα καλυψουμε όλα αυτά με μελέτη, με εγκαίρως προετοιμασία, με πολλή δουλειά.

Αν πέτυχε κάποτε η αδοθήκη από όλους «Τέχνη», στα 1951, αυτό όφειλεται στο ότι πέντε-δέκα άνθρωποι δούλεψαν σωστά και με πάθος χωρίς να περιμένουν τίποτε και από κανέναν. Αν ο «Κοχλιάς» πέτυχε να θεωρείται σήμερα σαν ένα από τα πιο σημαντικά ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά, όφειλεται σε παρόμοιο λόγο. Αν το θέατρο της Καλαμάτας πείσει καλύτερα από τα άλλα περιφερειακά, είναι γιατί ανασκουμπώθηκε ο δημάρχος της πόλης. Τα μυστήρια είναι αρκετά, δυστυχώς όμως και τα παθήματα.

Οι τακτικές θερινές στάσεις εργασίας

Κοτάντισε πιά άδηια. Μαζί με τις τακτικές θερινές παραστάσεις των κρατικών θεατρικών, έχουμε και τις τακτικές θερινές στάσεις εργασίας, πότε των ηθοποιών, πότε των τεχνικών. Το Σαββατοκύριακο που πέρασε μπορεί να μην άρχισαν οι καλοκαιρινές παραστάσεις στο ΚΘΒΕ, άρχισαν όμως οι στάσεις εργασίας. Κανείς δεν καταλάβε ποιος ο λόγος. Αλλά και όταν καταλαβαίνει, διαπιστώνει με έκπληξη ότι το οχείο παρατηρείται επικοινωνία. Οι παροχές στους εργαζομένους στις κρατικές σκηνές βελτιώνονται. Με 135 άτομα καλλιτεχνικό προσωπικό το ΚΘΒΕ (και με άλλο τόσα έκτακτομύρια για μισθούς του, κάθε χρόνο) παρά είναι έπαινον, τα παραστάσεις.

Ενα παλιό πρόβλημα με δύο λύσεις

Από τις σελίδες βιβλίων στις σκηνές των θεάτρων

Πόσο ένα μυθιστόρημα του Ντοστογιέφσκι μπορεί να γίνει μία μεγάλη σκηνική έπιτυχία

Δύο από τις πιο σημαντικές παραστάσεις στο Λονδίνο τον χειμώνα που πέρασε, βασίζονταν σε μυθιστορήματα που μεταφέρθηκαν στην σκηνή: πρώτη ήταν η παράσταση του σοβιετικού Λιουμπίμφοφ «Οι δαιμονισμένοι», με βάση το ομώνυμο μυθιστόρημα του Ντοστογιέφσκι και η δεύτερη η «Παμέλα», που βασίζονταν στο μυθιστόρημα του Σόμουελ Ρίτσαρτσον, του 1740. Το μυθιστόρημα του Ντοστογιέφσκι είχε ανέβει και παλιότερα, σε διασκευή του Καμύ, αλλά η τωρινή έμπειρία ήταν συγκλονιστική.

Με το ανέβασμα των έργων αυτών ξανατίθεται το θέμα: κατά πόσο ένα καλό μυθιστόρημα μπορεί να μεταφερθεί στην σκηνή και να συγκινήσει. Οι απόψεις διχάζονται και, φυσικά, όλα εξαρτώνται από την διασκευή και από τον σκηνοθέτη ή τους ηθοποιούς. Μην ξεχνάμε ότι και στην Ελλάδα έχουμε πολλές τέτοιες απόπειρες, αλλεατε σοβαρές, όπως ο «Ηλίθιος» του Σκουλαίου, με βάση το μυθιστόρημα του Ντοστογιέφσκι, είτε πιο αλκοϊκές λύσεις, όπως παραστάσεις των «Αβλιών» του Ούγκω ή της «Ευγενίας Γκραντέ» του Μπαλζάκ. Να μην ξεχνάμε ακόμη τον «Πόλεμο και ειρήνη» του Τολστόι, την «Ανάσταση» του ίδιου συγγραφέα κ.ά.

Η προσπάθεια αυτή, να μεταφέρουν τη λογοδοτή στην σκηνή γνωστά μυθιστορήματα, άρχισε στην Ευρώπη από τα μέσα του 18ου αιώνα. Αλλά ακόμη πρέπει να υπήρχε και παλιότερα κάποιο σχέδιο μεταξύ αφηγηματικού λόγου και θεάτρου. Ακόμα και στον «Δόν Κιχώτη» του Θερβάντες βρίσκουμε, στα πρώτα κεφάλαια, πολλά στοιχεία θεατρικά. Είναι γεγονός ότι οι μεγάλοι μυθιστοριογράφοι γράφουν συχνά υλικό που είναι και ζωντανό και δραματικό. Ο Ντοστογιέφσκι είναι κλασικό παράδειγμα, παρ' όλο που ο λόγος του δύσκολο διακρίνεται και αξιοποιείται στην σκηνή. Και υπήρξαν πολλές ατυχείς διασκευές ή μεταφορές μυθιστορημάτων στην σκηνή, πολλά άστοχα δράματα με θεατρικές αποδόσεις έργων του Ντικενς.

ΠΟΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ

Είναι γνωστό πως τόσο ο Ντικενς, όσο και ο Χένρυ Τζέιμς αγαπούσαν και ήξε-

ρωπαί και παντρία» του Στάνιμπεκ, κι αυτό χάρις στον θαυμάσιο διάλογο του. Και δεν είναι τυχαίο που μυθιστοριογράφοι σαν τον Ντικενς και τον Ντοστογιέφσκι, έγραψαν στα μυθιστορήματά τους ωραία διάλογο, δεν είναι τυχαίο για τις θεατρικές μεταφορές, όταν ο διασκευαστής

ραν το θέατρο, ωστόσο ποτέ δεν έγραψαν κείμενα για αυτό.

Αντίθετα, και οι δύο έδωσαν σε άλλους υλικό, με τα μυθιστορήματά τους, για έπιτυχημένες θεατρικές παραστάσεις. Και η λίστα των έργων των Βρετανών μυθιστοριογράφων που έργα τους μεταφέρθηκαν στην σκηνή είναι μεγάλη. «Το πανηγύρι της ματαιότητας» του Δάκερρυ, το «Μύλος στα Φλός» της Τζωρτζ Ελαιο, «Η φόρμα των ζωνών» του Οργουελ είναι μερικά παραδείγματα. Κι ακόμη υπήρξαν μεταφορές έργων του Κάφκα («Δίκη»), «Πύργος», «Αποικία των τιμωρημένων») και άλλων, όπως του «Καλού στρατιώτη Σβέηκ» του Χάσεκ, του «Μόμπυ Ντικ» του Μέλβιλ, της «Ανταρσίας του Καίτη» του Γούκ κ.λ.π.

Πολλοί πιστεύουν σήμερα, στην Ευρώπη και στην Αμερική, πως με τη φτώχεια του σημερινού ρεπερτορίου, το να καταρύνει κανείς σε διασκευές μεγάλων και σημαντικών μυθιστορημάτων στο θέατρο όποτε-λεί μία λύση. Και αν η προσπάθεια αυτή στρέφεται από έπιτυχία, όπως έγινε με μία ωραία παράσταση του «Νικόλα Νικλεμπε» με βάση το ομώνυμο μυθιστόρημα του Ντικενς, τότε η άποψη αυτή ενισχύεται. Φυσικά, δεν λείπουν και οι αποτυχίες και οι απογοητεύσεις, όπως σε παραστάσεις άλλων θεατρικών διασκευών του Ντικενς.

Αρκετές φορές, με ζωντανές διασκευές, που διαθέτουν σωστή θεατρικότητα, η μεταφορά σημειώνει έπιτυχία. Τέτοιες θεωρούνται οι παραστάσεις της «Ανταρσίας του Καίτη» του Γούκ, που παρουσιάσε από το Λονδίνο ο Τσάρλτον Χατον. Επίσης έπιτυχία σημειώνει πάντα η διασκευή του μυθιστορήματος «Αν-

νης δραματουργίας. Αλλιώς, άλλ, η προσπάθεια πέφτει σε «κλασικό εικόνα-γραφικό» και η θεατρική αξία είναι μηδαμινή, ενώ δεν αποκλείεται και το αρνητικό αποτέλεσμα. Στο κάτω της γραφής, τα προβλήματα κατανοήσης που θέτει από μόνο του ενα

ριστογράφος, ο Μάρτιν Αμς, υποστήριξε πως το να γράφεις τους διαλόγους είναι το ευκολότερο μέρος σ' ένα μυθιστόρημα.

Κατά συνέπεια, το να γράφει κανείς θεατρικά έργα είναι ευκολότερο από το να γράφει μυθιστορήματα. Η λογική είναι κάπως άλογη, αλλά και δεν κάνει καμία διαφοροποίηση ανάμεσα στην θεατρική συγγραφή και στην μυθιστοριογραφία. Και, βέβαια, υπάρχουν και άλλοι λογοτέχνες που συμφωνούν με την άποψη του Αμς.

Τον τελευταίο καιρό δύο από τους πιο καλούς Βρετανούς θεατρικούς συγγραφείς, ο Τζων Ουίλσον και ο Πίτερ Νίκολς, στράφηκαν από την συγγραφή θεατρικών έργων στην συγγραφή αυτοβιογραφικών αφηγημάτων, με λαμπρά και οι δύο αποτελέσματα. Θά ήταν ενδιαφέρον να ακούσει κανείς την γνώμη του Ουίλσον για τον ισχυρισμό του Αμς. Ενα άλλο στοιχείο που βάσει σε σκέψεις είναι η άποψη ότι τα δεύτερης κατηγορίας μυθιστορήματα προσαρμόζονται καλύτερα στην σκηνή, που πολλές φορές αποδείχθηκε σωστή.

Θά πρέπει ακόμη να ειπωθεί ότι οι σκηνοθέτες Πίτερ Μπρούκ, από τις πιο σημαντικές προσωπικότητες στον τομέα του θεάτρου, αδιαφορεί τελείως για τους σύγχρονους θεατρικούς συγγραφείς. Και την ίδια αδιαφορία έδειξαν κι άλλοι σκηνοθέτες σαν τον Πίτερ Στάν κ.ά. Ο Μπρούκ, που υπήρξε ένας άναυδος του θεάτρου, έγραφε και ανέθετε ο ίδιος πολλά έργα του, το ίδιο κάνει λίγο - πολύ και ο Ροζέ Πλανόν. Αυτά κάτι πρέπει να απορροφούν όσον αφορά τους σύγχρονους (κάθε φορά δραματουργούς). Και βέβαια έζηγει και την τάση, που ποτέ δεν έφινε, για μεταφορά μεγάλων μυθιστορημάτων στην σκηνή, με όλους τους πιθανούς κινδύνους αποτυχίας, σε περίπτωση που η διασκευή δεν είναι καλή, ή ο σκηνοθέτης δεν πετύχει να δώσει θεατρική πνοή στο λόγο ή ο ηθοποιός δεν μπορεί να ζωντανέψει τα πρόσωπα του μυθιστορήματος.

Γιατί κι εδώ υπάρχουν τεράστιες δυσκολίες, να αποδοθεί στην σκηνή ένα πρόσωπο σαν τον πρίγκιπα Μίσιαν ή σαν τον Στανίμπεκ.

Η μεταφορά του μυθιστορήματος του Στάνιμπεκ «Ανθρωποι και παντρία» ήταν από τις πιο πετυχημένες στο Λονδίνο. Στην φωτογραφία μία σκηνή από την παράσταση με τους Λού Χίρς και Κλάιβ Μάνλι, δύο βασικούς ρόλους του έργου.

Κλάρκ - Μπόμπριχ - «Η... δικιά μας», από το θέατρο Κώστα Ρηγόπουλου - Κάκιας Αναλυτή

Θεατρικές παραστάσεις

Κλάρκ - Μπόμπριχ, «Η... δικιά μας», από το θέατρο Κώστα Ρηγόπουλου - Κάκιας Αναλυτή

Στη γενικότερη κατηγορία του μπουλνάρ, θά πρέπει να κατατάξει κανείς το έργο αυτό του Αμερικανού Μπόμπριχ και του Καναδά Κλάρκ, που πέρασε από τη διασκευή του Γάλλου Ζαν Κω και κατόπι από τη μετάφραση του Πλάτωνα Μουσαιού κ.α. - ελληνοποιημένη αρκετά. Η αλήθεια είναι, πως ο Γάλλος διασκευαστής είχε κάνει κίλους τη δουλειά του, το κεντρικό πρόσωπο του πατέρα είναι λιγότερο ένας επαρχιώτης Αμερικανός και περισσότερο ένας Μεσογειακός μικροαστός. Ο ελληνικός τίτλος έκανε ακόμη πιο σαφή τα πράγματα. Ενώ στην Αμερική ο τίτλος ήταν «Εσύ είσαι, Νόρμαν», και στη Γαλλία «Καμένη Γαλλία», εδώ τα πράγματα έγιναν ασφαλέστερα.

Η κωμωδία έχει για θέμα την αμφισφαλίση, ιδιωματική, βέβαια, μέσα από το πρίσμα του μπουλνάρ, όπου οι κωμικές καταστάσεις πρέπει να συνοδεύονται από έναν εξύπνο, γρήγορο και όμορφο διάλογο. Κι αυτό γίνεται στο έργο που μας παρουσιάζουν οι Αναλυτή και οι Ρηγόπουλος. Ο πατέρας από την αμερικανική επαρχία, που έχει ήδη, δεχτεί το πρώτο πλήγμα, καθώς η γυναίκα του το 'σκασε με τον... αδελφό του, κι έρχεται να βρεί ένα στήριγμα ή ένα ξεδούμο κοινό στο μοναδικό γκόλφ του, διακομημένη στη Νέα Υόρκη, δεχεται ακόμη χειρότερη καταρακιά, καθώς ανακαλύπτει πολύ γρήγορα, ότι ο γιος του είναι ομοφυλόφιλος. Ολη η κωμικότητα του έργου ξεκινάει από την άρνηση του «παροδοσίου» - αυτού πατέρα να δεχτεί τις καταστάσεις που ο γιος του και ο φίλος του προσπαθούν να τους τις παρουσιάσουν σαν φυσιολογικές ή τουλάχιστον σαν κάτι συνηθισμένο από... αρχαιοτάτων χρόνων. Κάτω, φυσικά, από την επιφάνεια, την κωμική, υπάρχει πάντα το μεγάλο πρόβλημα, που ά θεατής μπορεί να το σκεφτεί, αφού βγει από το θέατρο. Γιατί όσο παρακολουθεί την παράσταση, τον παρασύρουν η πλοκή και, προπαντός, ο σκαμνηρόμος διάλογος που έχει εμπνευσμένο ο διασκευαστής επί το ελληνικό. Φυσικά, οι κανόνες της εμπνευστικής παράστασης, τηρούνται με πείσμα και οι συγγραφείς δεν φιλοδοξούν να προβληματίσουν το θεατή, περισσότερο ότι όλο πιθανώς, θά θέλει να προβληματισθεί ο ίδιος. Εται, και η λύση... ανόθελλεται.

Ο σκηνοθέτης Πέτρος Λεοκράτης και ο Κώστας Ρηγόπουλος, που όλο σχεδόν το έργο βασίζεται πάνω του, έπαιξαν με συνέπεια το παιχνίδι της ευσυνειδητής εμπνευστικής κωμωδίας. Η παράσταση έχει ρυθμό, βγαίνει γέλιο, παίζεται άνετα και πετυχαίνει το γνωστό εκ των προτέρων στόχο της. Ο Ρηγόπουλος, έμπειρος πια στο θέατρο αυτού του είδους, είναι απολαυστικός στο ρόλο του, ανθρώπινος. Από τους υπόλοιπους θά πρέπει να ξεχωρίσει κανείς δικαιωματικά το Γιώργο Κωνσταντή, στο ρόλο του «γίου» - του γιού, που πέρα από τα συνηθισμένα κίλια του ρόλου του, έδωσε σε αρκετές στιγμές ένα «δαμόνιο» αξιοπρόσεχτο. Και για τους δύο θά μπορούμε να πει κανείς ότι θά μπορούσαν να υπερτερήσουν τέλεια μία κλασική κωμωδία έξι αιώνας. Πλά, τους, σε μικρότερους ρόλους, η Κάκια Αναλυτή και ο Ντίνος Αυγουστής, έδωσαν άνετα τους πιο περιγραφόμενους ρόλους τους. Εμφανίζονται επίσης η Μαρία Μίλλερ. Για τη μετάφραση μιλήσαμε κίλους. Το σκηνικό του Ανεμολογάνη, ότι χρειαζόταν για την παράσταση. Η μουσική έμπειρία της Αλίκης Τόμπρου, θά μπορούσε να ήταν καλύτερη.

Για τα 2300 χρόνια της

ΕΝΑ ΚΟΛΑΤΕΚΝΗΜΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΟ ΚΟΒΕ (και με άλλα τόσα εκατομμύρια για μισθούς του, κάθε χρόνο) ποιά είναι, επιτέλους, το παραγόμενο αποτέλεσμα; Τό βλέπουμε και ποσοτικά και ποιοτικά. Κάι άπορούμε πώς, τελικά, δέν θρίσκειται κάποιος νά θέσει τέρας σ' αυτήν τήν απαράδεκτη σπατάλη και στήν εξίσου απαράδεκτη τακτική τών συνεχών απαιτήσεων και τών συνεχών στάσεων έργασίας. Φτάνει πιά.

Πολύ σωστά τόν θυμήθηκαν

Εγκαινιάζοντας τις εφετινές «Γιορτές όνοιχτου θεάτρου» ο δήμος άποφάσισε νά τιμήσει τήν Δευτέρα τή μνήμη του Θεσσαλονίκεια σκηνοθέτη Κυριακή Χαροτάορη. Η πρωτοβουλία είναι αξιέπαινη, μιά και τιμάται ένας άξιος ντόπιος καλλιτέχνης πού σέ χρόνους όπου δέν έφθρεον οι επιχορηγήσεις, έκανε θεάτρο ποιότητας σ' αυτήν τήν πόλη. Οι στήλες αυτές πού έχουν ρυθμίσει καλύτερα γιά τήν προσφορά του Χαροτάορη στή θεατρική ανάπτυξη μας, δέν μπορούν παρά νά επαινέσουν τήν έκδηλωση του δόμου.

ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ εκείνη ο Εγκελμπερτ Φρήντμαγερ ό ύπ' όριθ, 7.912 άστυφύλακας έκτελούσε ύπηρεσία στόν τομέα του Φραγκικού - Ιωσήφ, όχι μακριά από τήν μεγάλή κεντρική άρτηριο πού οδηγεί στό διεννέζικο «Πράτερ». Συλλογίζόταν τις άτυχίες τής ζωής του...

Τρία χρόνια πριν είχε άποστρατευθεί άφου έφτασε στόν βαθμό του έπιλοχία κι είχε καταταχθεί στήν άδηνουμία. Ήταν προικισμένος με πολύ ζήλο και τόν ικανοποιούσε ή ιδέα πώς άγρυπνούσε γιά τήν τάξη και τήν άσφάλεια τής πρωτεύουσας. Ο Εγκελμπερτ Φρήντμαγερ ήταν έρωτευμένος και περίμενε μ' άνυπομονησία τή στιγμή πού θά μπορούσε νά παντρευτεί τήν Καίτη, τήν κόρη του μακάλη Αντόν Βεσέλου. Αλλοίμονο όμως! Οι έλπίδες τής προαγωγής του άστυφύλακα ήταν ελächιστες, γιά νά μόν πούμε άνυπαρχτες. Εδώ και τρία χρόνια, άφότου έκτελούσε τό έπάγγελμα του, δέν είχε στό ένεργητικό του κανένα άνδραγόνημα. Τέτοιο πράγμα δέν είχε ένασασυθεί στό χρονικό τής διεννέζικης άδηνουμίας. Κι αυτός οι προϊστάμενοι του Εγκελμπερτ, δέν έκρυβαν τόν οίχτο τους γιά λογαριασμό του, οι συνάδελφοί του δέν τόν εόθονταν πιά, και ή Καίτη, κι αυτή άκόμα πού άλλοτε ήταν ή παρηγορία του, τόν κορόιδευε τώρα με τό σκληρότερο τρόπο. Παρ' όλα αυτά, ό ίδιος, έδλεπε τόν εαυτό του άθωο. Δέν είχε τύχη, αυτό ήταν όλο... Άς και τού είχαν κάνει μάγια, λές και τόν θάραινε κάτι κατάρρα... Και γιά νά πούμε τήν αλήθεια, συντελούσε κατά μέγα μέρος στήν κακοτυχία του, ή καλή του έκείνη καρδιά πού δέν τόν άφνευε νά δείχνεται σκληρός, ούτε στόν χειρότερο κακοποία...

Βυθισμένος στις σκέψεις και στις άνομησιές του, σκετόταν στή θέση του, έκείνο τό θρόνο, άπελαγμένος από τήν ιδέα πώς ή παρουσία του ήταν άρχηστία και ή ύπαρξη του γελοία... Βράδυάσε. Μερικοί κοσμητηρήματα διευθύνονταν στό Πράτερ. Από μακριά άκούονταν ή ήχώ τής μουσικής και τών φωνών του λαϊκού έθνους κήπων τών διασκεδαστικών παιχιδιών. Ο Εγκελμπερτ θημιόσθε, ώς κι έκεί, σταματούσε πότε-πότε κι άφνευε τό βλέμμα του νά πλησιάζει έως τό φωτεινό πελώριο άστρο του Πράτερ, πού φαίνονταν από μακριά. Σαφνικά, είδε νά προχωρήσει κατ' αυτόν μία γυναικία, πού ή σιλουέττα της, τού φάνηκε σά γυναιχή. Πραγματικό, ήταν ή Κατερίνα, ή Καίτη του, πού έρχόταν ντυμένη μ' ένα φοιλάρι έμπριμε και φορώντας στό κεφάλι ταοχήνικο ένα άσπρο κανοντί. Τήν είδε νά χαμογέλι. Η Καίτη ήξερε πώς ο Εγκελμπερτ είχε ύπηρεσία τέτοια ώρα σ' έκείνο τόν τομέα. Ναρχόταν τάχα νά τόν δει; Αυτό μάλλον δέν τό πίστευε, γιατί από κάμποσο καιρό τώρα δέν τόν φερνόταν καθόλου εύγενικά και δέν έπαυε νά τόν ειρωνεύεται. Ο άστυφύλακας είδε πως ένας νέος με κγκρίζο κοστούμι τήν άκολουθούσε. Είχε στό στόμα τσιγάρο κι έπαίσε στό χέρι ένα μαστουτίνο...

Ο Εγκελμπερτ πού ήταν έκείνη τή στιγμή στό μισό του δρόμου, πήγε στό πεζοδρόμιο. Τότε ή Κατερίνα σταμάτησε και τόν ρώτησε με χαμόγελο: «Μου λέτε ός παρακαλώ, κύριε πόλμας, πού είναι τό Πράτερ;» «Καίτη! φώναξε άποτομός. Καίτη είν' άλήθεια λοιπόν πως έρχεσαι νά με δεις;» «Μά τί λέτε, κύριε πόλμας! Είν' αυτό δυνατό. Εν' ώρα ύπηρεσίας! Άπλώς ήρω νά σός ρωτήσω, από πού θά πάω συντομότερα στό Πράτερ!...

«Ο νέος με τό κγκρίζο κοστούμι, είσε σταματήσει στό άντικρινό πεζοδρόμιο. «Καίτη! είπε ο Εγκελμπερτ. Είχες ώστε τήν ευγένεια...

«Ευγένεια! Γιατί; Θά μπορούσα νά ζητούσα πληροφορίες από ένα άπονον-όηγοτε άλλο. Μά μιά και περνούσα από εδώ, παρόλο πού φοβόμην γενικά τους άστυφύλακες, άπευθύνθηκα σ' εσός, γιατί άπό τή φουσιονωμία σας φαίνεται άνθρωπος πού δέν έχετε κάνει ποτέ κακό σά κανένα...

Ο Εγκελμπερτ ένωσε νά τρέμουν οι άκρας τών χεριών του. Τι άργεε ζητούσε ή Καίτη άπ' αυτόν. Είχε έρθει μόνο γιά νά τόν βασανίσει:

Ενα τράμ πέρασε. Ο νέος με τό κγκρίζο κοστούμι δέν άνέθηκε σ' αυτό. Μπορεί νάβλεπε νά πάρει έκείνο πού θά περνούσε πρός τήν άντίθετη διεύθυνση...

«Καίτη!» «Μά γιατί δέν μου άπαντάς;» «Αυτό πού σός ρωτώ. Θά πάω νά ζητήσω από άλλου πληροφορίες... Μήν άγριεύετε έτσι. Μά τήν αλήθεια, άρχίω

Γιά τά 2300 χρόνια της Αφιερώνματα περιοδικών γιά τήν Θεσσαλονίκη

ΘΑ ΕΚΔΟΘΟΥΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ ΜΕ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Αφιερώνματα γιά τήν λογοτεχνία και τις τέχνες τής Θεσσαλονίκης έτοιμάζουν πνευματικά περιοδικά τής Αθήνας με τήν ευκαιρία του έορτασμού τών 2300 χρόνων. Ήδη σκηθετίζονται στό υλικό πού γράφουν διανοούμενοι τής συμπατριεύουσας.

Τό πιο σημαντικό άπό τ' αφιερώματα αυτά θά είναι (όπως λέγεται) έκείνο πού έτοιμάζει ή «Νέα Εστία» γιά τό Χριστούγεννα. Θα καλύπτει τήν ιστορία και τις δραστηριότητες τής πόλης στή λογοτεχνία, τό θέατρο, τή μουσική, τή ζωγραφική κλπ. Ας ύπενηνμιάσουμε πόσο σημαντικό ήταν τό άνάλογο άφιέρωμα τής «Νέας Εστίας» πού είχε έκδοσει τό 1962 με τήν ευκαιρία τών πενήντα χρόνων τής έλευθέρης Θεσσαλονίκης.

Εξάλλου, άφιέρωμα γιά τήν πόλη του Αγίου Δημητρίου έτοιμάζουν, κατά πληροφορίες, τό πνευματικό περιοδικό «Εποποιεία» καθώς και τό περιοδικό «Εμείς» τής Εθνικής Τραπέζης.

Ακόμη ετοιμάζονται και θά έκδοθούν στή Θεσσαλονίκη δύο βιβλία με άνέκδοτες έργασίες ντόπιων ποιητών και πεζογράφων με τήν φιλοδοξία, μάλιστα, οι έκδόσεις αυτές νά έπαυλαμβάνονται κάθε χρόνο. Τα βιβλία αυτά θά κυκλοφορήσουν στό τελευταίο τρίμηνο τής χρονιάς.

είναι άξιος και οι συντελεστές τής παράστασης άξιοι.

Η ΠΙΣΤΟΤΗΤΑ

Βέβαια, ό κάθε διασκευαστής και ό κάθε σκηνοθέτης άκολουθεί τόν δικό του τρόπο.

Είναι πολύ διαφορετικές, γιά παράδειγμα, οι θεατρικές διασκευές του Λουμπίμωφ στά έργα του Ντοστογιέφκι «Εγκλημα και τιμωρία» και «Δομνημένος», άπό τήν διασκευή του «Νικόλα Νίκεμπερ» του Νίκενς. Τό άγάλιο έργο δόθηκε περισσότερο κλασικό, ενώ οι διασκευές του Λουμπίμωφ είχαν πολλά μοντέρνα στοιχεία. Οσοστό, και στίς δύο παραστάσεις σημειώθηκε επιτυχία.

Ενα παράπονο πού διατυπώνουν συχνά οι κριτικοί είναι πώς γιά νά καταλάβεις τό θεατρικό έργο, πού βασίζεται σέ μυθιστόρημα του Ντοστογιέφκι, γιά παράδειγμα, πρέπει νά έξερεις τό μυθιστόρημα. Τό παράπονο δέν είναι και τόσο δικαιολογημένο μιά και ή σημερινή θεατρική διασκευή είναι φυσικό νά έχει τούς προβληματισμούς τής σύγχρο-

δύσκολο μυθιστόρημα του μεγάλου Ρώσου συγγραφέα του «Ηλίθιου» δέν είναι λίγα. Επομένως ή θεατρική διασκευή τή ράλς καλύπτει γιά νά παίξει. Οι, δέ, θαία τής επεξηγήσης.

Εξ άλλου, στή διασκευή τών «Δομνημένων» του Λουμπίμωφ έλάχιστα στοιχεία του μυθιστορήματος είχαν παραλειφθεί. Αλλά πολύ σωστά, ό Σοβιετικός σκηνοθέτης (πού έχασε και τήν ύποκοπότητα του και τό θέατρο του στήν πατρίδα του) προσπάθησε νά χρησιμοποίησει τόν λόγο του Ντοστογιέφκι γιά νά φωτίσει σημερινά γεγονότα: γιά παράδειγμα, ή δολοφονία του φοιτητή Σάτοφ θυμίζει τήν δολοφονία του Ποπελίσκου.

Ετσι βλέπουμε νά ζωντανεύουν στήν σκηνή πρόσωπα και γεγονότα πού περιέγραψαν στά βιβλία τους ό Γκόγκολ και ό Ντοστογιέφκι, ό Σάντ και ό Πόε, ό Κάφκα και ό Χένρυ Τζέιμς, ό Νίκενς και ό Ουόλντ, καθώς ή φαντασία και τό ταλέντο τους δίνουν φωτιά στήν φαντασία και τό ταλέντο διασκευαστών και σκηνοθετών.

ΔΥΣΚΟΛΟ - ΕΥΚΟΛΟ

Ενα σύγχρονος μυθιστο-

δύσκολος: πώς νά άποδοθεί στήν σκηνή ένα πρόσωπο σάν τόν πρίγκηπα Μίσκιν ή σάν τόν Σταυρόγκιν; Πολλές άπόψεις έχουν άποτύχει, άκόμη και με μεγάλα όνόματα τής σκηνής, τής έλληνικής και τής ξένης. Θά πει κανείς πώς οι ίδιοι κίνδυνοι ύπάρχουν γιά νά άποδοθεί ένας Άμλετ, ένας Ταρτούφκιν, ή μιά Αρκάντια. Αλλά έκεί ύπάρχει τό οίγουρο θεατρικό κείμενο, τό δοκιμασμένο, τό γραμμένο γιά νά άπαγγείλει ήθροποιός, ενώ στήν περίπτωση τής μεταφοράς ενός ήρωα του Μπαλζάκ ή του Προύστ στήν σκηνή οι δυσκολίες αύξάνονται από τήν στιγμή πού κάποιος διασκευαστής πρέπει τό πρόσωπο αυτό νά τό κάνει νά κινήθει και νά μιλήσει ζωντανά πάνω στήν σκηνή και όχι νά τ' φανταστεί ό άναγνώστης μέσα από τις γραμμές του πεζογράφου.

Περίπλοκα τό θέμα - και θά αυξηθείται πάντα. Όπως θά διασκευάζονται πάντοτε μυθιστορήματα γιά τήν σκηνή, θά επηρεάζονται ή θά άποτυγχάνουν. Γιούτό ο περιορισμός νά μεταφέρει κανείς στήν σκηνή μιά «Ανα Κρέντινα» ή έναν Γάλλο Άγιό...

Μίλλερ. Γιά τή μετάφραση μιλήσαμε κιάας. Τό σκηνικό τού Ανεμονιάζου, ό τι χρειαζόταν γιά τήν παράσταση. Η μουσική έπιμέλεια τής Αλίκης Τόμπρου, ό τι μπορούσε νά ήταν καλύτερη.

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η έλληνική ποίηση

Αργύρη Εφταλιώτη

ΠΑΤΙΝΑΔΑ

Τώρα πού ή νύχτα πύκνωσε και γέρνει τό φεγγάρι, πού ένα άνδρρι έαγρυπνάει γιά τό χατίρι σου, πού τό σκοτάδι ή γής φορεί κι ό σούρωτος ή χάρη, έθγα, φεγγαροπρόσωση, στό παραθύρι σου.

Εθγα και νηκτοποίηση λουλούδια μαρμαίνα, κι άν έχεις στάλα πνοεαία μέσ στήν καρδούλα σου λυπησώ με και δώστηνα σέ χείλη διασπόμενα, ν' άναστήθω σέ λούλουδο με τή δροσούλα σου.

Η θάλασσα τής γής φυλάει και τις ήτες τ' άνέρι, κ' έγώ μονάχα δέν φιλώ τό δυό χελιάκι σου. Μέ χίλια άστέρια ό ούρανός, κι έγώ χωρίς άστέρι. Σκοτάδι ή γή, κ' έγώ χωρίς τό δυό ματάκια σου.

Κατέβα και περπάτησε, νεράδια, μέσ στό σκάτη, και μίλησέ μου, νά βαρρώ πώς άναστήθηκα. Πέσμου τό λόγια τό γλάφυ πού πρωτολέει ή νιότη, κι ες άπεθάνω άκούοντας πώς άναπήθηκα.

—Πώς άνομόζεστε, δεσποινίς; ρωτούσε σέ λίγο ό άστυνόμος τής ύπηρεσίας, του περιφερειακού τμήματος.

—Κατερίνα Βεσέλου, έτών 22...

—Κι έσείς;

—Άλμπερτ Μέγερλινγκ, ιατρός...

—Και γιατί τούς άδηγήσατε έδώ, άστυφύλος;

—Κύριε άστυνόμε, είπε ο Εγκελμπερτ, ή δεσποινίς με είπε ήλίθια.

—Και ό κύριος;

—Ο κύριος έπενέβη παρονόμως και μου ζήτησε τό λόγια, γιά τή σύλληψη τής δεσποινίδος.

—Πολύ καλό, αυτό δέν είναι τής δικαιοδοσίας μας. Θά χρειαστεί νά ύποβάλλετε μήνυση έναντίον τους στό πολιτικό δικαστήριο. Μπορείτε νά πγαίνετε έσείς... σμυλινάστε, άποτεινόμενος στους δύο άλλους...

—Όστε είμαστε έλεύθεροι; ρώτησε ό νέος.

Εκείνο τό «είμαστε» χτύπησε σό στυλιτιά στήν καρδιά του Εγκελμπερτ.

..

Η ΚΑΙΤΗ κύτταξε τόν μνηστήρα τής λές κι ήταν έξένος. Ο νέος άνοιξε τήν πόρτα κι άπομακρύνθηκαν μαζί. Ο Εγκελμπερτ θέλησε νά τούς άκολουθήσει, μά ό άστυνόμος τόν φώναζε πίσω.

—Λοιπόν, Φρήντμαγερ, πώς ήταν αυτό; Σέ συγχαιρώ επιτέλους ήταν καιρός.

Μά γιατί ή δεσποινίς σ' είπε ήλίθιο;

—Είναι μνηστήρα μου, κύριε άστυνόμο.

—Πώς έκανε ό άλλος και νινάχτηκε άρθρος. Μά αυτό είναι σπουδαίο, παιδί μου. Βλέπω ότι σέβαστο ύπέρ πόν άλλο, τό καθήκον σου!

—Η μάλλον... ήσανε μνηστήρα μου, διόρθωσε ο Εγκελμπερτ, ενώ τά μάτια του γεμίαν δάκρυα.

—Καλό, τού είπε. Εναγνώρισε στή θέση σου κι έγώ θά είσηγηθώ τήν προαγωγή σου, άποωδότησε...

Ο Εγκελμπερτ άνθηκε τρέχοντας από τό τμήμα, και θρόθηκε στό δρόμο άκρίβως τή στιγμή πού ή πόρτα ενός αυτοκινήτου έκλεινε, πίσω από τήν Καίτη και τό νέο με τό κγκρίζο κοστούμι.

—Τό Πράτερ! φώναζε ό τελευταίος στό σωφέρ.

Μερικές έβδομάδες άργότερα, έγινε ή δική. Ο δημόσιος κατήγορος έτόνισε με έπαινετικά λόγια «τήν εύσυνειδητότητα, τήν έπαγγελματική έντιμότητα και τήν άνυπερότητα» του άστυφύλακα ό όποιος δέν έλαβε ύπόψη του πώς αισθηματικούς του δεσμούς στήν έκτέλεση του καθήκοντός του. Ο συνήγορος πάλι τών κατηγορουμένων, άντέταξε πώς τό δικαστήριο θρίσκιον άπέναντί ενός έκμεταλλευτή τής θέσεως του, ό όποιος γιά ν' άπαλλάξει από τήν άνεπιθύμητη μνηστή, ζήτησε τήν έν έξευτελίσει με μιά σοκοφαντία. Ο πρέσβρης τέλους έβγαλε τήν άπαράση του, καταδικάζοντας τήν Καίτη σέ 100 σελινίων πρόστιμο και τόν Άλμπερτ Μέγερλινγκ, σέ 30 σελινίων. Ο νέος πλήρωσε και γιά τούς δύο.

Η μέρα ήταν ύπέροχη. Ιούλιος, θλέπετε. Τό ίδιο θρόδυ, ό Άλμπερτ κι ή Καίτη πήγανε έναν στό Πράτερ. Και πγαίναν άπό τότε ταχτικά μαζί... Όχι πού μόνο τό Πράτερ, μά και σ' άλλα δημόσια πάρκα, όπου μπορούσαν εκεί νά είναι άδελτα μόνοι.

«Από έκείνη τή στιγμή, ώστόσο, ή κακοτυχία έπαψε νά κατατρέπει τόν Εγκελμπερτ Φρήντμαγερ. Τα μάγια είχαν λυθεί.

Τώρα πιά δόληγαε καθημερινά κακοποιούς στό τμήμα κι οι συνάδελφοί του τόν κυττώνουν με θαυμασμό. Μόλις και μετά θίας τόν άναγνώριζαν. Είχε γίνει άγριος και σκληρός. Έκανε τό καθήκον του παραπάνω από όσο χρειαζόταν, παρουσιάζόμενος πιά όλυντικός κι από ένα Ρωμαιο φύλακα. Η επαγγελματική του συνειδητή κατανόηση παρομώθηκε, ό λόγος τού σωστής νόμος και μισοστά το τώρα ύποκινόνταν άλοι οι άστυνομικοί κι οι δικαστές τής αστυνομικής ηρωτισμού...

Τό ξένο διήγημα

ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΑΓΕΗΜΑ

Τού Άρτουερ Σνίτσλερ

νά σός φοβάμαι!...

Ενα τράμ πέρασε πρός τήν άντίθετη διεύθυνση άπ' τό πριν, μά ό νέος με τό κγκρίζο κοστούμι δέν άνέθηκε.

—Καίτη! Κάποιος σέ παρακολουθεί... σ' έχει πάρει τό κατόπι!...

—Αδύνατο!

Η νέα έστρέψε τό κεφάλι κι έκύτταξε τόν άγνωστο. Επειτό έκανε νά φύγει. Ο άγνωστος κινήθηκε νά τήν άκολουθήσει.

—Καίτη, φώναζε ο Εγκελμπερτ. Μή μ' άφήνεις πριν μου πεις...

Εκείνη γύρισε και τόν κύτταξε με έκληψη.

—Μά σός πιά τί, λοιπόν;

—Πώς μ' άνασάς άκόμα... Καίτη, σέ ικετεύω!

Ο Εγκελμπερτ έτρεμε σύγκορμος. Καθώς έκείνη έκανε πάλι νά φύγει, τήν άρπάξε από τό χέρι.

—Αι κύριε πόλμας! Σέβομαι τό έπάγγελμα σας. Εσείς έχετε ύπηρεσία, ενώ έγώ θέλω νά πάω στό Πράτερ.

—Καίτη, σού τό άπαγορεύω. Τήν έρχόμενη Κυριακή πού θάμαι έλεύθερος θά πάμε μαζί!

—Εκείνη έπείσε! Μά πώς θά κάνει ή άδηνουμία χωρίς εσένα; Αυτό θά έσημάνε τήν καταστροφή τής Βιέννης! Πώς θά ρυθμίσει τήν τάξη; Πώς θά φυλάξει τόν πληθυσμό από τούς κακοποιούς; Αδύνατο! Ορθούο, κύριε Φρήντμαγερ...

—Καίτη, όν θά πάω στό Πράτερ, όλα θάχουν τελειώσει μεταξύ μας καταλαβαίνεις.

—Αλήθεια; Ορκίσου! Και μόλις μου τ' όρκιστείς θά πάω άμέσως!

Τού γύρισε τήν πλάτη και έφυγε. Ο Εγκελμπερτ άκίνητος έπί λίγο ζευτερόλεπτα, έμοιασε πόν άπολαβμένος. Είσε τό νέο με τό κγκρίζο κοστούμι νά θγαίνει από τήν άνεπιρόληψή του και νά ένασποιρεί τό κατόπι ή Κατερίνα. Μ' ένα πείσμα πρόφτασε τή νέα και τήν έπιασε από τό μπράτσο.

—Δέν θά πάω Καίτη!

—Άρπασέ με ήσυχη, λοιπόν!

—Καίτη!

—Είσαι ήλίθια!

—Καίτη, τί είπες;

—Είπα πώς είσαι ήλίθιος!

Ενα ρίγος περιέτρεξε τό κορμί του Εγκελμπερτ. Τά μάτια του σκοτίστηκαν. Η ταραχή του όμως δέν κράτησε πολύ. Συνήλθε έναν, άντελήθηκε τή θέση

Ο ΕΓΚΕΛΜΠΕΡΤ προχωρούσε έχοντας δεξιά του τήν Καίτη κι άριστερά τόν άγνωστο... Ε, λοιπόν ούτό ήταν. Στο έξης δέν θά τόν ειρωνεύονταν πιά οι συνάδελφοί του, δέν θά τόν όντίκρυζαν με οίκτιο οι προϊστάμενοί του, δέν θά ήσαν τό περιγελο τής μνηστής του. Όλα είχαν τελειώσει. Όλα είχαν τελειώσει νοί... Μά πώς τους και κάτι άλλο. Μόνο πού αυτό ο Εγκελμπερτ άπόφευγε νά τό σκεφτεί...

Οι δύο κρατούμενοι είχαν άρχισέ νά κουβεντιάζουν. Ήθελε νά μόν τούς άκούει μιά δέν τά κατάφερε.

—Κύριε, έλεγε ή Καίτη, λυπάμαι πολύ πού έξαιτίας μου μπήκατε κι έσείς σέ φασορίες...

—Τί λέτε, δεσποινίς, άπαντούσε μ' ευγένεια ό νέος, ίσα-ίσα πού θά ήμουν ευτυχισμένος όν έμνιανα φυλάκι γιά χατήρ...σας!...